

درباره تاریخچه ۱۱۰ ساله روزنامه خراسان؛ از مشروطه تا امروز

خراسان خراسانی ها

توجهی ویژه نشان داد و مبدل به روزنامه‌ای مردمی شد؛ روزنامه‌ای که می‌توانست تریبونی برای خواسته‌های افراد جامعه، از هر طبقه و صنفی باشد. این رویه، حتی پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ و در شرایطی که سیاست صاحبان روزنامه، تغییرات ناگهانی و اساسی کرد همچنان حفظ شد و نام خراسان را در ذهن مردم مشهد و استان خراسان، نهادینه کرد. از افرادی که در این دوره تاریخی با روزنامه خراسان همکاری داشتند، می‌توان به روانشاد فخرالدین حجازی، زنده‌یاد دکتر علی شریعتی، استاد شفیع کدکنی، پرویز خرسند و روانشاد دکتر غلامحسین یوسفی اشاره کرد. خراسان، بخش مهمی از ارزش معنوی خود را مدیون همکاری نوشتاری این مفاخر است؛ هر چند که آن بزرگان هم، از شهرت خراسان برای بیان دیدگاه‌های خود، بهره‌فر اوان بردند. مکان روزنامه، در این دوره، از فلکه جنوبی به ابتدای خیابان خسروی (انتهای دیالمه یک) منتقل شده بود.

روزنامه خراسان، در دوران اوج‌گیری انقلاب اسلامی، متأثر از شور و نشاط سیاسی جامعه، به انعکاس اخبار راهپیمایی‌ها و مبارزات مردمی پرداخت. برای کسانی که می‌خواهند درباره وقایع مشهد در دوران انقلاب، پژوهش و تحقیق انجام دهند، خراسان یک منبع فوق‌العاده است؛ منبعی که هم نوشتاری و هم تصویری است. تصاویر آن دوران، با کوشش و تلاش زنده‌یاد محمد اسلامی تهیه می‌شد. از اردیبهشت ۱۳۵۹ و برای ممانعت از نفوذ عوامل ضدانقلاب، خراسان زیر نظر بنیاد مستضعفان قرار گرفت و به این ترتیب، دوران جدیدی را آغاز کرد. دورانی که با هشت سال دفاع مقدس، مصادف شد. خراسان این دوره، در برگیرنده اطلاعاتی درباره شهدای شهر مشهد است که شاید نتوان آن‌ها را در اسناد رسمی یافت؛ شهدایی مانند «شهید رضا لیاقت» که نخستین شهید دانش‌آموز شهر مشهد بود. از آن زمان تا امروز، خراسان همواره نقش خود را در طرح و انعکاس خواسته‌ها و مطالبات عمومی و شهروندی مردم، ایفا کرده است. روزنامه‌ای که این روزها، جشن انتشار ۲۰ هزارمین شماره دوره جدید را برگزار می‌کند، روزنامه‌ای است که از پنجره آن، می‌توان به بیش از یک قرن تاریخ پرفراز و نشیب خطه خراسان نگریست.

کردن و مبارزه نبودند، عطای این قبیل فعالیت‌ها را به لقایش بخشیدند! بعد از اشغال ایران به وسیله متفقین و سقوط رضاشاه، شرایط تغییر کرد. روزنامه‌هایی بعد از دیگری منتشر شدند؛ فضا فضایی مطبوعاتی بود و هر کس، هر چه می‌خواست، راست و دروغ، می‌نوشت. طی دهه ۱۳۲۰، فقط در شهر مشهد حدود ۴۰ روزنامه سر بر آورد که به گفته مرحوم دکتر حسین الهی، استاد فقید گروه تاریخ دانشگاه فردوسی مشهد، در میان آن‌ها از هر صنفی آدم پیدا می‌شد حتی از صنف نانو و اورانده! در چنین شرایطی، کار مطبوعاتی چندان دشوار نبود به همین دلیل، وقتی صاحبان چاپخانه خراسان تصمیم گرفتند روزنامه‌ای با نام خراسان را دوباره راه بیندازند، دشواری چندان پیش‌رو نداشتند. طبقه بالای چاپخانه خراسان، در فلکه جنوبی حرم مطهر، جایی بین کوچه سیگاری و بازار فرش فروش‌ها (که البته امروزه دیگر نشانی از آن نیست)، نخستین اوراق روزنامه جدید «خراسان» از زیر چاپ بیرون آمد؛ روزنامه‌ای که نخستین سرمقاله‌اش، مژین به دو بیت بود: «برادر جان خراسان است اینجا / سخن گفتن نه آسان است اینجا / خراسان مردم باهوش دارد / خراسانی دلب، ده گوش دارد». در بلبشوی فعالیت خبری جراید در مشهد، خراسان خط سیری باثبات را پیش گرفت. با وجود جو سیاسی حاکم بر کشور و جاذبه‌ای که فعالیت‌های سیاسی، به ویژه در سال‌های ۱۳۲۹ تا ۱۳۳۲ داشت، خراسان در کنار نوشتارهای سیاسی، به موضوع مطالبات شهروندی مردم،

منتشر می‌کرد؛ روزنامه‌ای که برخی نویسندگان خراسان در آن مطلب می‌نوشتند و افرادی در این روزنامه پرورش پیدا کردند که بعدها، در ادبیات و روزنامه‌نگاری، به وزن‌های سنگین تبدیل شدند؛ افرادی مانند حسن عمید که بعدها در دوره جدید روزنامه خراسان، از تیرماه سال ۱۳۲۸، سردبیری روزنامه را بر عهده داشت؛ مردی ادیب و صاحب سبک که «فرهنگ عمید» یادگار ادبی اوست. اواخر دوره قاجار و پس از آغاز حکومت پهلوی اول، سید محمد طباطبایی سعی کرد تا دوباره نام خراسان را زنده کند اما نتوانست. آن‌هایی که می‌توانستند کاری کنند، در نوبهار فعال بودند و این روزنامه، تا سال ۱۳۱۴ دوام آورد. واقعه مسجد گوهرشاد که پیش آمد، شیخ احمد بهار هم در مظان اتهام قرار گرفت؛ روزنامه‌اش را بستند و فرستادندش به تهران تا دیگر فعالیت‌هایی علیه رضاشاه نکند اما این‌جا در مشهد، چند نفر از نزدیکانش چاپخانه‌ای را که از او باقی مانده بود خریدند تا به شیخ احمد کمک کرده باشند؛ نام این چاپخانه را شاید به اشاره او و پسر دایی‌اش ملک الشعرای بهار که نخستین اشعارش را در روزنامه خراسان عصر مشروطه به چاپ رسانده بود، گذاشتند «خراسان». مالکان جدید، چندان سودای «ژورنالیست» بودن نداشتند؛ راستش شرایط هم طوری نبود که بتوانند روزنامه چاپ کنند؛ دوران سلطنت رضاشاه، به ویژه از سال ۱۳۱۴ به بعد، آغاز عصر دیکتاتوری تمام‌عیار او بود و کسی جرئت تعلق کشیدن نداشت؛ در چنین شرایطی، افرادی که چندان اهل خطر

جواد نوائیان رودسری پژوهشگر تاریخ

خراسان تا چند دهه قبل، یک روزنامه محلی بود؛ روزنامه‌ای که می‌کوشید اوضاع و احوال شمال شرق ایران را برای مسئولان و مردم همین خطه انعکاس دهد و خواسته‌ها را پیگیری کند. مبنای فعالیت روزنامه از سال ۱۳۲۸ خورشیدی به این سو، چیزی جز این نبود؛ نه این که نسبت به امور و وقایع مملکت بی تفاوت باشد؛ نه! وقتی عرصه وسیع می‌شد، به ویژه در روزهای پرتلاطم انقلاب اسلامی، خراسان یکپارچه آتش بود و از همه ایران و برای همه ایرانیان سخن می‌گفت. در سال‌های پر شور و حرارت دفاع مقدس نیز، خراسان انعکاس دهنده اخباری بود که همه مردم این سرزمین دوست داشتند، بشنوند. ماجرای خراسان در روزها و ماه‌های پرتلاطمی که بر این مرز و بوم گذشت است، به همین‌ها خلاصه نمی‌شود. نام این جریده، با آزادی خواهی گره خورده است؛ ۱۱۰ سال قبل، وقتی مشروطیت زیر غرش توپ‌های قزاقان رنگ می‌باخت و لیاخوف روس، شیرینی در هم کوبیدن خانه ملت را با محمدعلی شاه تقسیم می‌کرد تا استبداد صغیر متولد شود، این‌جا در این گوشه از ایران، مردانی پیدا شدند که جرئت فریاد زدن داشتند؛ می‌خواستند همپای برادران آذربایجانی خود، آزادی را فریاد زنند و در آرزوی کشوری بودند، آباد و سر بلند؛ بی‌هیچ وابستگی به اجنبی! همان روزها بود که سید حسین اردبیلی، مخفیانه با میر مرتضی موسوی، صاحب چاپخانه «طوس» در بالاخیابان، قراری گذاشت و روزنامه یا بهتر بگویم، جریده‌ای بیرون آمد که نامش را «خراسان» گذاشتند. نخستین شماره‌های آن مملو بود از تلگراف‌های مشروطه خواهان اقصای نقاط ایران، به انجمن ایالتی خراسان؛ تلگراف‌هایی که از پایداری سخن می‌گفت؛ از ستارخان و باقرخان که هنوز غیرت در رگ‌هایشان ته‌نشین نشده است و می‌خواهند مشروطیت را از چنگ دیو استبداد و استعمار، نجات دهند. نخستین شماره در اسفند ۱۲۸۷ بیرون آمد؛ حدود ۱۱۰ سال پیش. خراسان عصر مشروطه، ۲۴ شماره دوام آورد و کمی قبل از فتح تهران و سقوط استبداد صغیر، پرونده‌اش به ظاهر بسته شد اما آن‌هایی که برای خراسان می‌نوشتند، سر از «طوس» و «نوبهار» در آور دند. این آخری را شیخ احمد بهار

آگهی‌های جالب و قدیمی خراسان

آگهی تاریخی آغاز به کار دانشکده پزشکی مشهد و تشکیل اولین دوره پزشکی در روزنامه خراسان - ۱۳۲۸

تاریخ ۲۸/۷/۲۴ شماره ۳۰۸۶۲

آگهی

تأسیس کلاس اول دانشکده پزشکی مشهد

بموجب دستور تکرانی وزارت فرهنگ در سال تحصیلی جاری کلاس اول دانشکده پزشکی در شهر مشهد دایر خواهد شد داوطلبان ورود به دانشکده مزبور می‌توانند از روز چهارشنبه سی‌ام شهریور ماه جاری با دوره فرهنگ (اداره امور آموزشی) مراجعه و یا ارائه مدارک لازم ثبت نام نمایند. شرط ورود به دانشکده داشتن کرامی نامه یا جواز قبولی شش ساله متوسطه طبیعی یا داشتن گواهی نامه رسمی شش ساله متوسطه علمی سابق خواهد بود. دفتر ثبت نام هم‌روزه از ساعت ۸ صبح تا ظهر باز خواهد بود برای اطلاع بیشتر از مقررات دانشکده با دوره فرهنگ مراجعه فرمایند.

ش ۹۶

از طرف رئیس فرهنگ خراسان - بهادری

آگهی تاریخی نخستین آزمون ورودی دانشکده پزشکی مشهد در روزنامه خراسان - مهرماه ۱۳۲۸

تاریخ ۲۸/۷/۲۴ شماره ۳۰۸۶۲

آگهی

امتحان مسابقه ورودی دانشکده پزشکی مشهد

کسیکه تا بن تاریخ در سال اول دانشکده پزشکی ثبت نام نکرده‌اند باید روز آخر مه‌ماه خود را بدقت دانشکده واقع در محل آموزشگاه عالی بهداری یا بدست داشتن کلیه مدارک برای اخذ پروانه شرکت در امتحان مسابقه معرفی نمایند. امتحان مسابقه ساعت هشت صبح یکشنبه اول آبان‌ماه طبق برنامه زیر بعمل خواهد آمد:

فیزیک و شیمی و تاریخ طبیعی از ۸ صبح الی ۱۰ (هر ماده ۱/۲ ساعت)

زبان خارجه از ۱۰ صبح الی ۱۱

ش ۲۸۱

رئیس فرهنگ خراسان - فیوضات

آگهی قدیمی خراسان و تقاضا از مشترکین برای اعلام تأخیر وصول - ۱۳۲۸

تاریخ ۲۸/۷/۲۴ شماره ۳۰۸۶۲

شما هم امتحان فرمائید

جای محصول هندوستان بسیار است اما «جای شرکت‌های جهان» رقابت ناپذیر و بی‌منا است.

با امتحان یک بسته از جای شرکت مزبور که دارای نماد باه‌ماء است صفت گفتار ما ثابت خواهد شد.

محل فروش کلیه سقط فروشی‌ها و نقادنی‌های معتبر پیش‌واریان مصرفی خود را از سید یحیی فاطمی نماینده شرکت در مشهد واقع در سرای سلطانی تهیه فرمائید.

ش - ۵

از آقایان مشترکین محترم خواهشمند است اگر روزنامه تا ساعت نه صبح نرسید بدقت روزنامه با تلقین اطلاع بدهند.